

Суспільно-географічні особливості ринку праці до пандемії та в сучасний період¹

Батиченко С.П., Кривець О.О.

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна,
e-mail: batychenko_sveta@ukr.net, mila@ukr.net*

Надішла до редакційної колегії: 25.10.2021.

Прийнята: 20.11.2021.

Анотація. Проаналізовано рівень зайнятості та безробіття в країнах ЄС серед жінок та чоловіків до пандемії та в сучасний період, а саме у 2010 р., 2018 р. та 2020 р. Виділені групи країн Європи за рівнем

безробіття та зайнятості населення у 2020 році. Розглянуто питання дистанційної роботи на ринку праці в країнах Європи. Проаналізовано рівень безробіття та рівень зайнятості в регіонах України у відповідні роки дослідження. Досліджено питання заробітної плати населення України у 2020 році. Методом рангів здійснено групування регіонів України щодо умов на ринку праці України на основі таких показників як рівень зайнятості, безробіття, середньомісячної заробітної плати та участі населення у робочій силі.

Ключові слова: ринок праці, безробіття, зайнятість, заробітна плата, дистанційна робота

Socio-geographical features of the labor market before the pandemic and in the modern period

Batychenko S., Kryvets O.

*Taras Shevchenko National University, Kyiv, Ukraine,
e-mail: batychenko_sveta@ukr.net, mila@ukr.net*

Abstract. Unemployment and employment are important indicators of the labor market. The negative consequences of the pandemic have affected not only the domestic labor market, but also the world and Europe in particular. Studies of the peculiarities of the labor market are relevant today. The level of employment and unemployment in the EU countries in 2010, 2018 and 2020 was analyzed. The high level of employment for both men and women in 2020 was in Denmark, Sweden, Great Britain, Germany, Malta and the Netherlands. High unemployment in 2020 is characteristic of France, Latvia, Lithuania and Sweden. The pandemic has contributed to the spread of such a phenomenon as telecommuting in the labor market. The level of unemployment and the level of employment in the regions of Ukraine in the dynamics are analyzed. The highest level of employment of the population of Ukraine in 2020 is typical for Kyiv, Kharkiv, Dnipropetrovsk, Mykolaiv and Cherkasy regions, and the lowest - for Ternopil, Donetsk and Volyn regions. The highest unemployment rate in 2020 in Ukraine was in Luhansk, Donetsk, Kirovohrad, Volyn, Poltava, Chernihiv, Ternopil, Kherson regions, and the lowest level - Kharkiv, Kyiv, Odessa, Lviv region and Kyiv. The issue of wages of the population of Ukraine in 2020 has been studied. By the method of ranks, the regions of Ukraine were grouped according to the conditions on the labor market of Ukraine on the basis of such indicators as the level of employment, unemployment, average monthly wages and participation of the population in the labor force.

Keywords: labor market, unemployment, employment, wages, teleworking

¹ Наукове дослідження проведено в рамках держбюджетної теми №0119U100306 «Соціально-правові засади збереження та розвитку трудового потенціалу України»

Вступ. Одним із економічних сегментів, який постраждав від пандемії COVID-19 є ринок праці. Негативні наслідки пандемії вплинули не лише на вітчизняний ринок праці, а й на країн світу, та країн Європи зокрема. Саме тому дослідження особливостей на ринку праці є актуальними в наш час. Метою роботи є аналіз показників ринку праці в сучасний період та до пандемії COVID-19 як в Україні, так і в країнах Європи. А також групування регіонів України за сформованістю умов на ринку праці в Україні.

Матеріали та методи дослідження. В основу дослідження покладено загальнонаукові методи, а саме, аналізу та синтезу, описовий, аналітичний. Методологічно соціально-географічне дослідження ринку праці базується на системному, територіальному, динамічному підходах. В роботі використані традиційні методи порівняльно-географічного аналізу, групування (за допомогою методу рангів).

Результати та їх аналіз. Рівень безробіття та рівень зайнятості є одними з важливих індикаторів ринку праці. У 2010 році рівень зайнятості в країнах ЄС становив 64,1%, рівень зайнятості жінок був значно нижчим ніж чоловіків і становив 58,2% та 70,1% відповідно. В Україні в 2010 році рівень зайнятості був нижчим ніж в країнах ЄС та становив 61,5%, рівень зайнятості жінок – 57,8%, рівень зайнятості чоловіків – 65,6%. У 2018 році рівень зайнятості в ЄС був 68,8%, рівень зайнятості жінок – 63,3%, рівень зайнятості чоловіків – 73,8%. В Україні в 2018 році рівень зайнятості становив 61,6%, що на 7% менше ніж в країнах ЄС, рівень зайнятості жінок – 57,5%, рівень зайнятості чоловіків – 66% (Zhinky ta choloviky v Ukraini, 2019). В 2020 році рівень зайнятості в ЄС був 72,4%, рівень зайнятості жінок – 66,%, рівень зайнятості чоловіків – 78,1% (Employment annual statistics..., 2020).

У 2018 році рівень зайнятості в ЄС становив 68,6%, рівень зайнятості жінок був значно нижчим ніж чоловіків і становив 63,3% та 73,1% відповідно. В Україні в 2018 році рівень зайнятості становив 61,6%, серед жінок – 57%, серед чоловіків – 66% (Zhinky ta choloviky v Ukraini, 2019).

За рівнем зайнятості серед жінок (у віці 15-64 роки, у відсотках до населення відповідного віку) у 2020 році виділено наступні групи:

- країни з низьким рівнем зайнятості жінок: Ісландія, Греція, Італія, Хорватія, Румунія;
- країни з середнім рівнем зайнятості жінок: Мальта, Люксембург, Кіпр, Ірландія, Бельгія, Франція, Словаччина, Болгарія, Польща, Угорщина, Ісландія, Норвегія;
- країни з високим рівнем зайнятості жінок: Нідерланди, Португалія, Литва, Німеччина, Латвія, Австрія, Чехія, Словенія, Данія, Фінляндія, Швеція, Естонія.

За рівнем зайнятості серед чоловіків (у віці 15-64 роки, у відсотках до населення відповідного віку) у 2020 році ми виділили такі групи:

- країни з низьким рівнем зайнятості чоловіків: Люксембург, Іспанія, Греція, Бельгія, Італія, Франція, Хорватія;
- країни з середнім рівнем зайнятості чоловіків: Ірландія, Португалія, Литва, Латвія, Австрія, Словенія, Словаччина, Фінляндія, Болгарія, Ісландія, Норвегія;
- країни з високим рівнем зайнятості чоловіків: Мальта, Кіпр, Нідерланди, Чехія, Німеччина, Данія, Швеція, Естонія, Польща, Угорщина, Румунія.

Порівнявши рівень зайнятості та його гендерні відміни в країнах ЄС за три базові роки, маємо такі висновки: низький рівень зайнятості як для чоловіків так і для жінок є сталим для Греції, Італії та Іспанії; високий рівень зайнятості як для чоловіків так і для жінок спостерігаємо в Данії, Швеції, Великобританії, Німеччині, Мальті та Нідерландах; високий рівень зайнятості жінок та середній рівень зайнятості чоловіків мають Латвія, Литва та Естонія. У 2020 році високий рівень зайнятості чоловіків був в Угорщині, Румунії, Чехії та Польщі.

Проаналізувавши рівень безробіття населення (за методологією МОП) в країнах ЄС у 2010 році, 2018 році та 2020 році бачимо, що в докризовий період простежувалася тенденція до зниження рівня безробіття з 6,6% у 2010 році до 6,8% у 2018 році. Проте рівень безробіття в 2020 році зріс і становив 7,1% (Regional unemployment..., 2020).

Розподіл країн ЄС за рівнем безробіття у 2020 році:

- країни з низьким рівнем безробіття: Чехія, Польща, Німеччина, Нідерланди, Угорщина, Мальта, Румунія, Словенія;
- країни з середнім рівнем безробіття: Болгарія, Австрія, Бельгія;
- країни з високим рівнем безробіття: Греція, Іспанія, Італія, Франція, Латвія, Литва, Швеція (Employment annual statistics..., 2020).

Отже, у 2018 році рівень безробіття був найнижчим і відповідно до країн з високим рівнем безробіття належали лише Греція, Іспанія та Італія. Проте карантинний 2020 рік змінив всю ситуацію і показники безробіття повернулися до рівня 2010 року. І до групи країн з високим рівнем безробіття увійшли Франція, Латвія, Литва та Швеція, які мали середній та низький рівень безробіття відповідно.

Пандемія сприяла поширенню такого явища як дистанційна робота на ринку праці. За даними Євростату в середньому в країнах ЄС дистанційні працівники у 2019 році становили 5%. При цьому відсоток працівників, які інколи працювали вдома зростає з 6% у 2009 році до 9% у 2019 році. Найбільша частка віддалених працівників була в Нідерландах, Фінляндії (по 14%), Люксембурзі (12%), Австрії (10%). Найнижчі показники були в Болгарії (менше 1%), Румунії (1%), Угорщині (1%), Кіпрі (1%), Хорватії та Греції (по 2%). При чому в переважній більшості віддалених працівників є жінками. У розпал пандемії вдома працювали дві третини (62%) всіх працюючих у США. У країнах ЄС ці показники були дещо меншими, проте різниця із ситуацією до пандемії є значною. Так, у Німеччині та Угорщині роботу вдома виконувала чверть усього зайнятого населення, а в Чехії та Польщі відповідних працівників було майже третина (Koronavirus i dystantsiyna robota..., 2020).

Розглянемо ситуацію на ринку праці України. В Україні в першому півріччі 2021 року рівень безробіття жінок становив 10,1% та 9,8% - рівень безробіття чоловіків. В докарантинному 2018 році рівень безробіття жінок та чоловіків був 7,4% та 10% відповідно у 2010 році рівень безробіття жінок становив 6,8%, у чоловіків – 9,3%. В Україні в першому півріччі 2021 року рівень зайнятості жінок 50,4% та 61,4% - рівень зайнятості чоловіків (Sytuatsiya na rynku pratsi..., 2021).

Проаналізувавши регіональні відміни, ми визначили: що в усі базові роки в регіонах України рівень зайнятості чоловіків вищий ніж рівень зайнятості жінок. В досліджуваний період відбулися зміни серед регіонів з високим рівнем зайнятості жінок та чоловіків. Так, у 2010 році в останнє спостерігався високий рівень зайнятості жінок в Житомирській, Хмельницькій, Черкаській, Чернігівській областях. В Україні в першому півріччі 2021 року рівень безробіття жінок становив 10,1% та 9,8% - рівень безробіття чоловіків (Sytuatsiya na rynku pratsi..., 2021). В докарантинному 2018 році рівень безробіття жінок та чоловіків був 7,4% та 10% відповідно у 2010 році рівень безробіття жінок становив 6,8%, у чоловіків – 9,3% (Zhinky ta choloviky v Ukraini, 2019). В Україні в першому півріччі 2021 року рівень зайнятості жінок 50,4% та 61,4% - рівень зайнятості чоловіків.

Найвищий рівень зайнятості населення у віці 15-70 років у 2020 році характерний для м.Києва, Харківської, Дніпропетровської, Київської, Миколаївської та Черкаської областей, а найнижчий – для Тернопільської, Донецької та Волинської областей.

Регіональний розподіл рівня безробіття населення у віці 15-70 років у 2020 році був наступним: найвищий рівень – Луганська, Донецька, Кіровоградська, Волинська, Полтавська, Чернігівська, Тернопільська, Херсонська області; найнижчий рівень – Харківська, Київська, Одеська, Львівська області та м. Київ (Robocha syła Ukrainy, 2021).

Одним з важливих показників на ринку праці є розмір середньомісячної заробітної плати працівників, яка у 2020 році була на рівні 11 591 грн. Найвищий розмір середньомісячної заробітної плати характерний для м. Києва, Донецької, Київської, Дніпропетровської областей, відповідно найнижчий – для Чернівецької, Волинської, Чернігівської, Херсонської областей (Pratsya v Ukraini u 2020 rotsi, 2021).

Методом рангів здійснено групування регіонів України щодо умов на ринку праці України на основі таких показників як рівень зайнятості, безробіття, середньомісячної заробітної плати та участі населення у робочій силі. В результаті групування виділені наступні групи регіонів України:

- регіони зі сприятливими умовами на ринку праці: м.Київ, Дніпропетровська, Київська, Харківська області;
- регіони з відносно сприятливими умовами на ринку праці: Миколаївська, Одеська, Черкаська області;
- регіони з несприятливими умовами на ринку праці: Запорізька, Вінницька, Сумська, Львівська, Луганська, Рівненська, Херсонська, Чернівецька, Полтавська, Чернігівська, Івано-Франківська області;
- регіони з найнесприятливішими умовами на ринку праці: Хмельницька, Житомирська, Закарпатська, Донецька області;
- регіони з катастрофічними умовами на ринку праці: Кіровоградська, Тернопільська, Волинська області.

Висновки. Пандемія COVID-19 вплинула не лише на стан здоров'я населення як в Україні, так і всьому світі, а й на економічне життя населення. Зміни відбули й як на українському ринку праці, так і в країнах світу. Для ринку праці характерні наступні тенденції: скорочення зайнятості, зростання кількості безробітних; зменшення доходів населення, а також скоротилася кількість трудових мігрантів з України. В результаті аналізу та групування регіонів України найсприятливіші умовина ринку праці сформувалися на території м. Києва, Дніпропетровської, Київської, Харківської областей, тобто в центрах полюсів зростання. Занепокоєння складає ситуація на території Кіровоградської, Тернопільської та Волинської області, де сформувалися катастрофічні умови щодо розвитку ринку праці.

В Україні, як і в країнах світу, епідемія COVID-19 сприяла поширенню такого явища на ринку праці як дистанційна робота, яка активно набирає поширення серед жіночого населення, які виконували дистанційну роботу прагнуть продовжувати виконувати роботу віддалено вдома. Дистанційна робота має ряд як переваг екологічного характеру (збереження екологічного середовища). А також зростає продуктивність праці, яка породжує негативні наслідки дистанційної роботи – професійне вигорання, розмивання меж між робочим та особистим часом, породження сімейних конфліктів пов'язаних з використанням необхідної для роботи відповідного технічного забезпечення, а також приділення більше уваги робочим моментам, а ніж сімейним питанням (особливо стосується жіночого населення).

Список використаних джерел

- Сytuatsiya na rynku pratsi ta diyal'nist' derzhavnoyi sluzhby зайнятості у січні-вересні 2021 року (2021), [The situation on the labor market and the activities of the state employment service in January-September 2021], analytical statistics. Retrieved from <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> . [in Ukrainian].
- Employment annual statistics Eurostat (2020). Retrieved from [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Employment - annual statistics](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Employment_-_annual_statistics)
- Koronavirus i dystantsiyna robota: shcho zrobyla derzhava (2020), [Coronavirus and remote work: what the state has done], analytical note. Retrieved from <https://cedos.org.ua/researches/koronavirus-i-dystantsiina-robota-shcho-zrobyla-derzhava/> [in Ukrainian].
- Pratsya v Ukraini u 2020 rotsi (2021) [Work in Ukraine in 2020], Statistical collection, State Statistics Service of Ukraine, Kiev, 2021 [in Ukrainian].
- Regional unemployment in Member States in Eurostat (2020). Retrieved from [URL:https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Regional_unemployment_in_Member_States_in_2020,_%25_.png_2](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Regional_unemployment_in_Member_States_in_2020,_%25_.png_2)
- Robocha syła Ukrainy, u 2020 rotsi (2021) [Labor force of Ukraine, in 2020], Statistical collection, State Statistics Service of Ukraine, Kiev, 2021 [in Ukrainian].
- Zhinky ta choloviky v Ukraini, (2019) [Women and Men in Ukraine, Statistical collection] State Statistics Service of Ukraine, Kiev, 2019 [in Ukrainian]. 1